

EUROOPAN PARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA (EU) 2021/1678,**annettu 29 päivänä huhtikuuta 2021,****joka sisältää huomautukset, jotka ovat erottamaton osa päätöstä vastuuvapauden myöntämisestä Shift2Rail-yhteisyrityksen talousarvion toteuttamisesta varainhoitovuonna 2019**

EUROOPAN PARLAMENTTI, joka

- ottaa huomioon päätöksensä vastuuvapauden myöntämisestä Shift2Rail-yhteisyrityksen talousarvion toteuttamisesta varainhoitovuonna 2019,
 - ottaa huomioon työjärjestyksen 100 artiklan ja liitteen V,
 - ottaa huomioon liikenne- ja matkailuvaliokunnan lausunnon,
 - ottaa huomioon talousarvion valvontavaliokunnan mietinnön (A9-0111/2021),
- A. ottaa huomioon, että Shift2Rail-yhteisyritys perustettiin kesäkuussa 2014 asetuksella (EU) N:o 642/2014 kymmenen vuoden ajaksi;
- B. ottaa huomioon, että yhteisyrityksen perustajaosakkaita ovat komission edustama Euroopan unioni ja rautatieteollisuutta edustavat kumppanit (keskeiset sidosryhmät, joihin kuuluu rautatiekaluston valmistajia, rautatieyhtiöitä, rata-verkon haltijoita ja tutkimuskeskuksia) ja että muut tahot voivat osallistua yhteisyritykseen assosioituneina osakkaina; ottaa huomioon, että muiden osakkaiden muin unionin rahoitusosuuksien ei pitäisi rajoittua kattamaan ainoastaan hallinnollisia kustannuksia ja tutkimus- ja innovointitoimien toteuttamiseen tarvittavaa yhteisrahoitusta, vaan niiden olisi liityttävä myös muihin toimiin;
- C. ottaa huomioon, että yhteisyrityksen päätavoitteina on edistää yhtenäisen eurooppalaisen rautatiealueen toteuttamista ja lisätä Euroopan rautatiejärjestelmän houkuttelevuutta, kilpailukykyä, kestävyyttä ja yhdentymistä helpottamalla muun muassa siirtymistä maantie- ja lentoliikenteestä rautatieliikenteeseen;
- D. ottaa huomioon, että yhteisyritys aloitti itsenäisen toimintansa toukokuussa 2016;

Yleistä

1. toteaa, että tilintarkastustuomioistuimen kertomuksessa yhteisyrityksen tilinpäätöksestä varainhoitovuodelta 2019 katsotaan, että tilinpäätös antaa kaikilta olennaisilta osiltaan oikeat ja riittävät tiedot yhteisyrityksen taloudellisesta asemasta 31. joulukuuta 2019 sekä sen toimien tuloksista, rahavirroista ja nettovarallisuuden muutoksista mainittuna päivänä päättyneeltä varainhoitovuodelta yhteisyrityksen varainhoitosääntöjen ja komission tilinpitäjän vahvistamien kirjanpitosääntöjen mukaisesti; panee merkille tilintarkastustuomioistuimen kertomuksesta, että tilien perustana olevat toimet olivat kaikilta olennaisilta osiltaan lailliset ja sääntöjenmukaiset;
2. toteaa, että unioni osallistuu asetuksessa säädetyn ajan yhteisyrityksen toimintakuluihin enintään 450 000 000 eurolla (EFTA:n rahoitusosuudet mukaan lukien), jotka maksetaan Horisontti 2020 -puiteohjelmasta; toteaa, että yhteisyrityksen kaikkien muiden osakkaiden kuin unionin (teollisuusryhmittymä) rahoitusosuus on vähintään 470 000 000 euroa, joka sisältää vähintään 350 000 000 euron luontois- ja käteissuoritukset yhteisyrityksen operatiivisiin ja hallinnollisiin kuluihin ja vähintään 120 000 000 euron luontoissuoritukset yhteisyrityksen täydentäviin toimiin;
3. panee merkille, että yhteisyrityksissä, jotka saavat taloudellista tukea yksityisiltä osakkailtaan, on käytössä erilaisia menettelyjä; kehottaa yhdenmukaistamaan luontoissuoritusten laskentatavan kaikissa yhteisyrityksissä; katsoo, että yhteisen menettelytavan olisi mahdollistettava avoimet ja tehokkaat arviointimenetelmät, joiden tuloksena saadaan suorituksen todellinen arvo; kehottaa tilintarkastustuomioistuinta valvomaan riippumattomien ulkoisten tarkastajien tekemiä tarkastuksia; kehottaa myös vahvistamaan asianmukaisen lainsäädäntökehyksen, jolla varmistetaan, että vaaditun rahoitusosuuden määrä saadaan ohjelman loppuun mennessä; panee merkille, että lainsäädäntökehykseen voisi sisältyä vaatimuksia, joiden mukaan yksityinen rahoitusosuus on maksettava ennen tai samaan aikaan kuin vastaava unionin rahoitusosuus;

4. toteaa, että yhteensä yli 400 julkista ja yksityistä rautatiealaa edustavaa tahoa osallistuu Shift2Rail-tutkimus- ja innovointitoimintaan;
5. korostaa yhteisyrityksen roolia Euroopan vihreän kehityksen ohjelman tavoitteiden saavuttamisessa; pitää tässä yhteydessä myönteisenä Shift2Rail-ohjelman tutkimus- ja innovointipyrkimyksiä, joilla tavoitellaan kestävämpää, digitaalisempaa, kilpailukykyisempää, luotettavampaa ja houkuttelevampaa rautatiejärjestelmää Euroopassa;
6. tukee ehdotusta sellaisen tutkimuksen ja innovoinnin eurooppalaisen rautatiekumppanuuden perustamisesta, joka rakentuu yhteisyrityksen menestyksen varaan; korostaa tarvetta tutkia mahdollisuuksia rahoittaa ohjelmia ja hankkeita unionin ohjelmista, kuten Verkkojen Eurooppa -välineestä, Digitaalinen Eurooppa -ohjelmasta, Euroopan aluekehitysrahastosta ja koheesiorahastosta, sekä kehittää synergioita uuden kumppanuuden ja olemassa olevien rahoitusmekanismien välillä;
7. katsoo, että Shift2Rail-yhteisyrityksen seuraajan olisi sisällytettävä tutkimusohjelmaan yhteistyö muiden liikenne- muotojen kanssa, jotta voidaan raivata tietä kohti saumatonta ja integroitua liikennettä; painottaa, että rautatiealan automatisoinnin ja digitalisoinnin olisi oltava yksi Shift2Rail-yhteisyrityksen seuraajan painopisteistä;
8. kehottaa komissiota varmistamaan, että yhteisyrityksen tuleva toimintaohjelma vastaa unionin lainsäädännössä vahvistettuja vaatimuksia ja tavoitteita siltä osin kuin on kyse ilmastonmuutoksen hillinnästä ja digitalisoinnista ja että siinä noudatetaan sekä komission että teollisuuden laatimia alan strategioita;

Talousarvio- ja varainhallinto

9. panee merkille, että vuoden 2019 lopullinen käytettävissä oleva talousarvio, mukaan lukien talousarvioon uudelleen otetut edeltävien vuosien käyttämättömät määrärahat, käyttötarkoitukseensa sidotut tulot ja uudelleen seuraavalle vuodelle kohdennetut määrärahat, sisälsi 83 071 000 euroa maksusitoumusmäärärahoja ja 81 563 000 euroa maksumäärärahoja; toteaa, että vuonna 2019 käytettävissä olevien maksusitoumusmäärärahojen käyttöaste oli 97 prosenttia ja maksumäärärahojen käyttöaste 86 prosenttia;
10. toteaa, että yhteisyrityksen aktiiviset käytettävissä olevat Horisontti 2020 -puiteohjelman määrärahat vuonna 2019 olivat 80 197 000 euroa maksusitoumusmäärärahoina ja 78 569 000 euroa maksumäärärahoina; panee lisäksi tilintarkastusluottamustoimen kertomuksesta merkille, että yhteisyritys käytti vuoden 2019 lopussa Horisontti 2020 -hankkeisiin käytettävissä olevista maksusitoumusmäärärahoista 100 prosenttia ja maksumäärärahoista 88 prosenttia ja että vuoden 2019 ehdotuspyynnön perusteella valittujen Horisontti 2020 -hankkeiden ennakkomaksut muodostivat 65 prosenttia vuoden aikana suoritettujen operatiivisten maksujen arvosta;
11. toteaa, että teollisuutta edustavat osakkaat validoivat Horisontti 2020 -puiteohjelman osalta vuoden 2019 lopussa yhteensä 76 827 000 euroa rahoitusosuuksia, joista yhteensä 68 645 000 euroa validoitiin luontoissuorituksina, ja lisäksi validoitiin yhteensä 182 506 000 euron luontoissuoritukset täydentäviin toimiin, kun unionin rahamääräinen kokonaisuus oli 221 743 000 euroa;
12. panee merkille, että yhteisyritys piti voimassa ja allekirjoitti vuonna 2019 vuoden 2019 ehdotuspyynnön perusteella 17 avustussopimusta (yhteensä 48 saadusta ehdotuksesta) ja että yhtä aihetta ei käsitelty; panee lisäksi merkille, että myönnettyistä ja allekirjoitetuista avustuksista rahoitetaan tutkimus- ja innovointitoimintaa yhteensä 74 760 000 eurolla, kun niiden kokonaisarvo on 148 551 000 euroa, ja että muut osakkaat (muut perustajaosakkaat kuin unioni ja assosioituneet osakkaat) sopivat, että niiden rahoituspyynnöt rajoitetaan 44,44 prosenttiin hankkeen kokonaiskustannuksista (eli 41,44 prosenttiin muun jäsenen osalta sen jälkeen, kun sen veloitteet on otettu huomioon); panee merkille, että vuoden 2019 ehdotuspyyntöön osallistui 90 pk-yritystä (20 prosenttia) ja rahoituksen saajiksi valittiin 40 pk-yritystä (44,4 prosenttia) ja että lisäksi 30 prosenttia avoimen ehdotuspyynnön hankkeissa valituista yksiköistä oli pk-yrityksiä; panee merkille, että vuoden 2019 ensimmäisellä neljänneksellä allekirjoitettiin kaksi vuoden 2018 ehdotuspyyntöön liittyvää avustusta;
13. panee merkille, että vuoden 2019 lopussa oli käynnissä 72 hanketta (32 ehdotuspyyntöä jäsenille ja 40 avointa ehdotuspyyntöä); toteaa, että 56 hanketta jaettiin kuuteen innovaatio-ohjelmaan, 10 hanketta monialaisiin toimiin ja kuusi hanketta innovoinnin ohjelmaan X;

Toiminnan tuloksellisuus

14. panee merkille, että yhteisyritys käyttää Horisontti 2020 -puiteohjelman erityisiä keskeisiä tulosindikaattoreita tuloksellisuuden ja monialaisten kysymysten seurantaan sekä yhteisyritystä koskevia keskeisiä tulosindikaattoreita, kuten rautatieliikennejärjestelmän tehokkuutta koskevia indikaattoreita; panee merkille, että yhteisyritys jatkoi vuonna 2019 työtä keskeisten tulosindikaattoreiden mallin seuraavan version laatimiseksi (esitetty vuonna 2018 versiona 1) ja että keskeisten tulosindikaattoreiden mallin verkkopohjainen versio 2.0 esiteltiin hallintoneuvoston kokouksessa marraskuussa 2019;

15. pyytää yhteisyritystä tarkistamaan viestintästrategiaansa sen varmistamiseksi, että asianomaiset sidosryhmät ovat tietoisia sen tehtävästä, toiminnasta ja saavutuksista;
16. kehottaa komissiota ja tilintarkastustuomioistuinta laatimaan perusteellisen toiminnan tuloksellisuuden seurantamenetelmän, jotta voidaan arvioida yhteisyrityksen tuottamaa lisäarvoa ja sosiaalista vaikutusta, työllisyysvaikutusta sekä sen vaikutusta markkinoihin; katsoo, että arvioinnin tuloksia olisi hyödynnettävä unionin tulevan rahoituksen tai sen uudelleenjakamisen yhteydessä;
17. panee merkille, että vuoden 2019 loppuun mennessä yli 50 prosenttia yhteisyrityksen tutkimus- ja innovointitoimintaa koskevasta ohjelmasta oli toteutettu teknologisen valmiuden taso 6/7 huomioon ottaen operatiivisten demonstraatioiden osalta (jotka on tarkoitus saattaa päätökseen vuonna 2022) ja että yleisesti ottaen kaikki hankkeet olivat tuottaneet suunnitellut toimet ja että vain kahdeksan teknologioiden demonstraatiotoiminta/työaluetta oli toteuttanut alle 80 prosenttia suunnitelluista toimistaan kyseisenä vuonna (näistä yksi teknologioiden demonstraatiotoimi oli toteuttanut alle 50 prosenttia), ja lisäksi yhteisyritys on käynnistänyt tutkimus- ja innovointitoimia vuoden 2019 tarjouspyynnöstä;
18. toteaa, että yhteisyrityksen nykyiset toimet etenevät kohti demonstrointia vuonna 2022, että ne ovat osa järjestelmällisempää rautateiden muutosta, jota ohjataan strategisesti digitalisaatiota koskevalla komission ohjelmalla ja vihreän kehityksen ohjelmalla, ja että syyskuussa 2019 järjestettiin ensimmäinen työpaja, jossa ideoitiin seuraavaa kumppanuutta ja rautatiealan tavoitteita ja johon komissio osallistui tarkkailijana; panee lisäksi merkille, että yhteisyritys osallistui tutkimuksen ja innovoinnin pääosaston koordinoimaan Shift2Rail-vaikutusten arviointiin sekä liikenteen ja liikkumisen pääosaston koordinoimaan rautatiealan tutkimus- ja innovaatiokumppanuutta seuraavan monivuotisen rahoituskehityksen puitteissa koskevaan täydentävään analyysiin ja kannatti Shift2Rail-yhteisyrityksen seuraajaa koskevan korkean tason asiakirjan laatimista; panee merkille, että yhteisyritys esitteli lokakuussa 2019 luettelon ratkaisuihin ja korosti Shift2Rail-ratkaisujen hyötyjä loppukäyttäjille, toiminnanharjoittajille, infrastruktuuriin haltijoille ja/tai toimittajille sekä määritteli toimituspäivät;
19. panee merkille, että vuonna 2019 yhteisyritys edistyi tavoitteidensa saavuttamisessa eli Shift2Rail-ohjelman täytäntöönpanossa sekä vaikuttavan, tehokkaan ja moitteettoman varainhoidon varmistamisessa; panee merkille, että vuonna 2019 toteutettujen toimien kokonaiskustannusten arvioidaan olevan 117,5 miljoonaa euroa (josta muiden osakkaiden osuus on 98,9 miljoonaa euroa);
20. panee merkille tilintarkastustuomioistuimen kertomuksesta, että vuoden 2019 lopussa Horisontti 2020 -puiteohjelman toteutusaste oli 78 prosenttia yhteisyritykselle osoitettuja toimia koskevien ehdotuspyyntömenettelyjen osalta;
21. katsoo, että teollis- ja tekijänoikeuksia koskevaa kysymystä on käsiteltävä kaikissa sopimuksissa, joilla saattaa olla ennakoitu vaikutus tai toiminnan tulos; toteaa, että tällä pyritään paitsi turvaamaan yksittäisten luovan työn tekijöiden oikeudet myös antamaan yksityiskohtaista tietoa siitä, miten oikeuksia käytetään tulevaisuudessa; katsoo, että koska toimintaa rahoitetaan myös julkisin varoin, tulosten olisi oltava avoimia ja yleisön saatavilla ja niihin olisi sovellettava tarvittaessa erityisiä vaatimuksia, jotka koskevat esimerkiksi yhteentoimivuutta; kehottaa komissiota esittämään lainsäädäntökehystä, joka koskee teollis- ja tekijänoikeuksia ja niiden täytäntöönpanoa markkinoilla, myös erityisiä vaatimuksia ja voittojen jakamista;

Henkilöstö ja hankinnat

22. toteaa, että 31. joulukuuta 2019 täytettiin 24 henkilöstön tointa, joihin kuului kolme kansallista asiantuntijaa, viisi väliaikaista toimihenkilöä ja 16 sopimussuhteista toimihenkilöä henkilöstötaulukon mukaisesti, ja lisäksi yhteisyritys toteutti toimintansa jatkuvuuden varmistamiseksi poikkeuksellisen palvelukseenotto-prosessin, jossa otettiin palvelukseen sopimussuhteinen toimihenkilö yhdeksi vuodeksi korvaamaan pitkään poissa oleva väliaikainen toimihenkilö henkilöstösääntöjen mukaisesti; panee merkille yhteisyrityksen henkilöstön suuren vaihtuvuuden ja toteaa, että tämä johtuu siitä, että toisin kuin lähes kaikissa muissa unionin toimielimissä, virastoissa ja yhteisyrityksissä, yhteisyrityksen henkilöstötaulukossa 25 prosenttia on väliaikaisia toimihenkilöitä ja 75 prosenttia sopimussuhteisia toimihenkilöitä;
23. merkille, että Shift2Rail-yhteisyrityksen vuoden 2019 toimintakertomuksen sukupuolijakaumaa koskevat keskeiset tulosindikaattorit osoittavat, että naisten osuus hallintoneuvostossa oli kyseisenä vuonna hyvin pieni – vain 16 prosenttia – ja että naisten osuus yhteisyrityksen edustajista oli 33 prosenttia ja tiedekomiteasta 33 prosenttia;
24. panee merkille, että yhteisyritys toteutti vuonna 2019 rautatieliikenteen harjoittajia ja yhteisyrityksen tukipalveluja koskevia tarjouspyyntöjä varainhoitoasetuksen periaatteiden ja komission antamien ohjeiden mukaisesti ja että vuoden 2019 lopussa kaksi tarjoutusta oli vielä saatava päätökseen;

Sisäinen tarkastus

25. toteaa, että sisäinen tarkastus suoritti vuonna 2019 avustusprosessia koskevan tarkastuksen ehdotuspyynnön aiheiden yksilöimisestä avustussopimuksen allekirjoittamiseen saakka ja että lokakuussa 2019 annetun lopullisen tarkastuskertomuksen jälkeen sisäinen tarkastus antoi tunnustusta yhteisyrityksen jatkuvista pyrkimyksistä seurata tarkasti avustusten valmisteluvaiheen kestoja sen varmistamiseksi, että Horisontti 2020 -puiteohjelman avustusten myöntämisaikaa koskevaa tavoitetta noudatetaan; panee merkille, että yhteisyrittäjä alkoi toteuttaa korjaavia toimia, jotka määriteltiin toimintasuunnitelmassa neljälle tärkeälle johdolle annettavalle suositukselle;
26. toteaa, että yhteisyrittäjä raportoi, että vuoden 2019 loppuun mennessä kaikki suositukset, jotka perustuivat vuonna 2018 toteutettujen sisäisen valvonnan standardien täytäntöönpanon rajoitettuun tarkasteluun, oli pantu täytäntöön;

Sisäinen valvonta

27. toteaa, että tilintarkastustuomioistuimen kertomuksen mukaan yhteisyrittäjä on ottanut käyttöön luotettavat rahoitusta ja operatiivista toimintaa koskevat ennakkotarkastusmenettelyt, jotka perustuvat asiakirjatarkastuksiin, ja että yhteisyrityksen on pantava täytäntöön komission uusi sisäisen valvonnan kehys, joka perustuu 17:ään sisäisen valvonnan periaatteeseen; panee lisäksi merkille, että tilintarkastustuomioistuimen kertomuksen mukaan vuoden 2019 loppuun mennessä yhteisyrittäjä oli jo saanut valmiiksi tämänhetkiseen sisäisen valvonnan järjestelmään perustuvan puuteanalyysin ja määritellyt indikaattoreita, joilla se arvioi uusien sisäisen valvonnan periaatteiden ja niiden erityispiirteiden vaikuttavuutta;
28. toteaa, että yhteisyrittäjä arvioi huhtikuussa 2019 tutkimus- ja innovointitoimiaan kolmannella tarkastuksella, jossa otettiin huomioon muiden osakkaiden koordinoimien vuosien 2015–2016 ja 2017 hankkeiden vuosikatsauksen yhteydessä toimitetut suoritteet ja raportit ja samalla varmistettiin, että edellisen arvioinnin aikana annettuja suosituksia oli sovellettu asianmukaisesti; panee lisäksi merkille, että joidenkin toimitettujen suoritteiden laatu ei täyttänyt vaatimuksia, että yhteisyrittäjä pyysi useita suoritteita uudelleen ja keskeytti tekniset ja taloudelliset raportit ja että prosessi on edelleen erityisen vaativa, koska ennakkosuunnittelua ei voida tehdä; panee merkille, että yhteisyrittäjä testasi vuonna 2019 joissakin hankkeissa uutta tuotosten jatkuvaa arviointiprosessia yhdistettynä vuotuisen tarkastuksen yhteydessä toteutettavaan valvontaan ja että sitä pidettiin onnistuneena; kehottaa yhteisyrittäjää tiedottamaan kaikesta tähän liittyvästä kehityksestä;
29. toteaa, että yhteisyrittäjä jatkoi Horisontti 2020 -strategiaa täydentävän Shift2Rail-petostentorjuntastrategian 2017–2020 täytäntöönpanoa; panee lisäksi merkille, että viittä indikaattoria käytetään petosten ehkäisy- ja havaitsemistoimien tuloksista raportoisissa ja että vuonna 2019 tarkistettiin täytäntöönpanoa koskevaa toimintasuunnitelmaa, joka kattaa petostentorjuntasyklin eri vaiheet (ennaltaehkäisy, havaitseminen, tutkinta ja korjaavat toimenpiteet);
30. toteaa, että tilintarkastustuomioistuimen kertomuksen mukaan komission yhteinen tarkastus vastaa yhteisyrityksen Horisontti 2020 -puiteohjelman maksujen jälkitarkastuksesta ja että vuoden 2019 lopussa käytettävissä olleiden jälkitarkastusten tulosten perusteella yhteisyrittäjä ilmoitti Horisontti 2020 -puiteohjelman hankkeiden edustavaksi virhetasoksi 1,54 prosenttia ja jäännösvirhetasoksi 0,91 prosenttia (selvitetyt ennakkomaksut ja loppumaksut); panee Horisontti 2020 -puiteohjelmaa koskevasta komission asetusehdotuksesta merkille, että vuosittain 2–5 prosentin virheriski on realistinen tavoite, kun otetaan huomioon valvonnan kustannukset, ehdotetut yksinkertaistamistoimenpiteet sääntöjen monimutkaisuuden vähentämiseksi ja tutkimushankkeen kustannusten korvaamiseen liittyvä luontainen riski, ja että lopullisena tavoitteena on, että jäännösvirhetaso on mahdollisimman lähellä kahta prosenttia ohjelmien päättyessä, kun kaikkien tarkastusten, oikaisujen ja takaisinperintätoimenpiteiden rahoitusvaikutukset on otettu huomioon;
31. toteaa, että osana maksuihin liittyvien operatiivisten kontrollien tarkastusta tilintarkastustuomioistuimella poimi ja tarkasti satunnaisotoksen, joka koostui Horisontti 2020 -puiteohjelman maksuista edunsaajille vuonna 2019, että tarkoituksena oli saada vahvistus jälkitarkastuksissa havaituille virhetasolle ja että yksityiskohtaisissa tarkastuksissa havaittiin pieniä kvantitatiivisesti ilmaistavissa olevia virheitä, jotka liittyivät ilmoitettuihin henkilöstökustannuksiin ja joiden pääasiallisina lähteinä olivat työtuntien ilmoittaminen loma-ajoilta sekä yksikkökustannusten käyttö muuan muassa sellaisten arviomääräisten erien pohjalta, jotka poikkeavat merkittävästi todellisista yksikkökustannuksista;
32. panee merkille, että hallintoneuvoston ansioluettelot ja sidonnaisuuksia koskevia ilmoituksia ei julkisteta; kehottaa yhteisyrittäjää julkistamaan hallintoneuvoston jäsenten ansioluettelot ja sidonnaisuuksia koskevat ilmoitukset avoimuuskehityksen valossa ja takaamaan, että ne ovat helposti saatavilla.